Mededeelingen.

DE BERK IN HET NOORD-EUROPEESCHE BOSCH

door

B. STOFFEL.

In het tijdschrift „Skogen", komt een artikel voor over den berk als boschboom, dat ook voor onzen boschbouw beteekenis kan hebben.

Dit artikel was overgenomen uit het Finsche tijdschrift „Skogsbruket" (de boschbouw), het orgaan van de Zweedsch-sprekende Finsche boschbouwers en geschreven door den houtvester N. A. Lehonkoski.

De bedoeling van dit artikel is de waarde van goed behandeld berkenbosch in 't licht te stellen en de inkomsten die daardoor in betrekkelijk weinig jaren te verkrijgen zijn. Aangezien daarover in 3 afleveringen van Skogen geschreven werd, heb ik daarvan een uittreksel gemaakt.

Vóór het jaar 1912 was in de Finsche bosschen overvloed van berkenhout aanwezig dat in hoofdzaak voor brandhout werd gebruikt. In geheel Finland was toen nog het oude „Svedjebruk" gebruikelijk, d.w.z. het afbranden van den grond van kaalgeslagen bosch; na het branden werd de asch met den grond door een primitieve eg vermengd, maar niet geploegd en daarna werd 2 zomers goede rogge of haver geoogst. Verder liet men den grond weer aan de natuur over.

Het gevolg hiervan was dat binnen enkele jaren het bosch terug terug kwam en vooral berken een gunstig kiembed gevonden hadden.

In Nederland op de zandgronden kan zich dit verschijnsel op dezelfde wijze voordoen. Niets is eenvoudiger dan berken zaaien en opkweeken.

Na 1912 werd in Finland in sommige provinciën dit afbranden gestaakt, omdat vooral in het Westen en Zuidwesten des lands de landbouw zich sterk uitbreidde. In die dagen beschouwde men de berkenopslag als lastig onkruid, dat moest worden uitgeroeid. Maar na 1912 veranderde dit inzicht, omdat toen de eerste triplexfabriek was opgericht en het mooie berkenhout overal voor dat doel werd opgekocht. Spoedig verrezen meer dergelijke fabrieken en in 1938 verwerkten reeds 19 fabrieken berken voor den export

van triplex. De uitvoer van dit artikel bedroeg toen reeds 215.800 m^3.

De berk vraagt in het bosch veel licht en niet al te drogen grond. Wie in slecht groeiend bosch, berken wil brengen moet beginnen met een open ruimte te hakken van minstens 50 × 50 m.

Waar de zwarte boschbes groeit, wil ook berk groeien, maar op laaggelegen ontwaterden grond toch het best. In de natuur valt het berkenzaad in 't najaar en is dus cultuurzaaiïng in dien tijd ook het best; méér dan 25 à 35 % van het zaad is niet kiemkrachtig. Om te ontkiemen moet het zaad den mineralen grond raken en dus moet de rohhumus opzij gelegd worden, of geheel afgebrand.

Reeds vóór het tiende jaar moeten de berken gedund worden en daarna moeten de exemplaren worden aangewezen voor de élite-stammen; 500 per ha is voldoende. Deze worden voortdurend, d.w.z. naar behoefte, opgesnoeid.

Zooveel mogelijk moet getracht worden de berken op ± 4 meter afstand te verkrijgen met daar tusschen een jonge begroeiïng van fijnspar die den bodem voldoende dekt.

Het opsnoeien om taklooze stammen te verkrijgen moet worden voortgezet tot 5 à 6 m hoogte. Met 40 jaar zijn de stammen 18 tot 23 cm dik en bruikbaar voor papierhout en voor triplex.

De waarde bedraagt dan 500 stuks à 95.40 = f.m. 47700
en papierhout van den fijnspar 40 m^3 à 100 = f.m. 4000

finsche mark 51700

In ons geld à 4 ct. de mark = f 2068.

De schrijver van dit artikel zegt in zijn slotwoord dat hij de eigenaren van boschgrond opmerkzaam heeft willen maken op het resultaat dat men verkrijgt door de boomen van ieder bosch reeds in de jeugdperiode uit te zoeken en te bestemmen voor toekomststammen die veel grooter waarde verkrijgen dan de doorsneeboom van het cultuurbosch.

Het is een plicht en een eerezaak voor ieder boschbezitter om hout te teelen van de hoogste waarde tot heil van 't vaderland en komende geslachten.

Uit deze uiteenzetting blijkt wel de hooge cultureele waarde die de Noord-Europeesche volken aan hun boschbouw toekennen.

BUITENPLAATSEN EN LANDGOEDEREN VOOR 100 JAREN EN NU.

door

LEONARD A. SPRINGER.

Wanneer wij zoo eens naar buiten gaan om te genieten van het natuurschoon, vergeten wij wel eens, wat onze voorvaderen voor het nageslacht gedaan hebben. Toen de wegen verbeterd werden en men te voet, te paard of per karosse en diligence naar buiten kon gaan, verder van de steden af, en toen de spoorwegen kwamen, nog verder, maakten onze voorvaderen hun buitenverblijven steeds verder van hun woonplaatsen.

Volgens mijn aanteekeningen waren er omstreeks 1839—40, behalve langs de Amstel tot Abkoude en tusschen deze plaats via Utrecht-Driebergen naar de Grebbe, ongeveer 150 buitenverblijven, veelal heel wat grooter dan onze villatuintjes, waarop wij ons nu beroemen.

Ik heb er vroeger reeds op gewezen, dat toen Vorst Herm. von Pückler Muskau in 1828 uit Silicië door ons land naar Engeland ging, hij getroffen werd hoe tusschen Arnhem en Utrecht allerlei gronden ontgonnen en buitens werden aangelegd, en ons ten voorbeeld stelde aan zijn landgenooten. En wat is daarvan over? Hoe vele buitens zijn er niet gesloopt of in kleinen perceelen en perceeltjes verkaveld. Men zou zoo zeggen, dat de moderne vervoermiddelen den aanleg van buitens zouden bevorderd hebben. Integendeel. Men heeft geen rust meer, om zooals vroeger, des zomers buiten te wonen en te genieten van zijn bezitting. Men leefde met zijn omgeving en bewoners mede, heer en pachter van bijbehoorende landerijen kenden elkander en leefden in vreedzame harmonie. 's Winters woonde men veelal in de stad en liet de plaats aan de zorgen van den tuinbaas en boschbaas over. Alleen groot grondbezitters bleven met hun familie op de ambachtsheerlijke goederen wonen.

Tegenwoordig blijft men zelfs niet eens den geheelen zomer buiten, maar vliegt met sneltrein of auto naar het buitenland, zoo gezegd om daar van een andere natuur te genieten. Doch mijn ondervinding aldaar opgedaan, doet mij geheel anders denken. Men vindt zijn landgenooten in de drukste badplaatsen, in de drukste hôtels, maar buiten in de mooie natuur ontmoet men ze sporadisch, of ziet ze

in een auto voorbij vliegen. Thuis komende, heeft men den mond vol over de bezochte streken, maar als men dergelijke bezoekers goed aan den tand voelt, hebben zij niets, of zeer oppervlakkig gezien. Al dat gejaag om in korten tijd veel doch oppervlakkig te zien, heeft bijgedragen om onze groote buitens en landgoederen te doen verdwijnen, te meer omdat men steeds hoogere lasten moet betalen, zoowel aan het Rijk, als aan de Provincie en Gemeente waarin het buiten gelegen is.

Vele kasteelen en landgoederen met hun mooie parken en tuinen zijn verlaten, staan leeg, terwijl de eigenaren kleinere huizen hebben betrokken of zich in het buitenland hebben gevestigd, tijdelijk of voor goed.

Langzamerhand komen de groote buitens in handen van Vereenigingen, die het behoud van *natuur*schoon ten doel hebben, maar die ter wille der groote onderhoudskosten er niet meer dan het noodzakelijkste voor onderhoud aan ten koste leggen. Zij laten het verder aan de natuur over, wat zich op den duur moet wreken. Dit onderhoud is niet altijd in handen gegeven van deskundigen, maar aan bestuursleden, die daarin wat liefhebberen, en deze nemen het kwalijk als men daarop wijst, wat schrijver dezer persoonlijk ondervonden heeft. Men wordt steeds verwezen naar de natuurreservaten in Midden-Europa, Noord-Amerika e.t.q., vergetende, dat zulke terreinen niet te vergelijken zijn met menschelijk werk, als onze oude buitens, die wel aangelegd zijn volgens begrippen de natuur na te bootsen, maar daarin niet altijd geslaagd zijn, omdat men de natuur niet altijd begrepen heeft. In ons land zijn geen echte *natuurbosschen* over. De bosschen van onze landgoederen enz. zijn aangeplant en meestal volgens de eischen der boscheconomie, het leveren van bouwmateriaal. Natuurschoon is een meestal toevallige bijzaak.

Toch kunnen beide opvattingen vereenigd worden als men maar bij den aanleg der nieuwe parkbosschen daarmede rekening houdt. Nieuwe groote buitens worden niet meer aangelegd, zoodat men zorg moet dragen dat de oude gespaard en *overeenkomstig hun ouden aanleg* onderhouden worden. En zoo er nieuwe kunstbosschen moeten worden aangelegd, behoort dit dan ook te geschieden op een wijze zooals de ongekunstelde natuur ons ten voorbeeld strekt.

Wie eenigszins bekend is met onze boschflora, weet ook dat de natuur ook met uitlandsche gewassen werkt. De mensch heeft uit andere oorden der wereld planten ingevoerd, en de natuur heeft haar middelen van verspreiding gebruikt om deze buitenlanders overal aan te brengen en toe te passen. Vogels verspreiden overal de zaden van eetbare vruchten. Wij kennen allen het zoogenaamde krentenboompje (*Amelanchicr canadensis*). Op het landgoed Waliën bij

Zutphen vond ik geheele groepen van *Myrica cerifera* in een vochtig pijnboombosch. In Steenwijkerwold vond ik verwilderd *Aronia melanocarpa* in een dergelijk bosch, en wie weet niet, dat de Amerikaansche troskers *Prunus serotina* overal uit zaad opslaat, als men hem laat bloeien. Al deze vreemdelingen dragen bij tot verfraaiïng van het bosch. En dan vraag ik: waarom gebruikt men onze inlandsche houtgewassen dan niet? Zij verhoogen het boschschoon en verbeteren de humuslaag ten bate van het bosch. Maar bovendien geven zij aan de vogels gelegenheid tot het bouwen van nesten.

Men plante in onze bosschen of aan de randen vruchtdragende soorten, die de vogels lokken. Niet alle vogels maken hun nesten in nestkastjes (namaak holle boomen). Men is in onze boschbouwkundige wereld geneigd onze Oostelijke buren na te volgen, maar daar zijn toch ook schrijvers over Waldaesthetiek.